

ρʃʃγ> 7

1

תכוונות הנפש ותנאי החיים שנותנים לייהודי הכל
מתנה מן השמים כדי שיעלם לשרשם>Show תכלית
הבריאה להישיב לבוראו ולהביאם לקראות הטוב.
[וכדאי] במדרש (שמו"ר לא,ג) אשרי אדם שהוא
עומד בנסינו שאין בריה שאינו הקב"ה מנסה אותה,
העשיר מנסחו אם תהא ידו פתוחה לעניינים, ומנסה
העני אם יכול לקבל יסודין ואינו כועס וכו'].

וע"ז אומר הכתוב ראה אני גותן לפניו הים
ברכה וkollla, את הברכה אשר תשמעו. ברכה היא
ה/ הדבוקות בה" שהוא מקור הברכה, וkollla הוא כאשר
הוא מנותק מהשי"ת ח", והתו"ק בא להלך על
כל המdotות ותכונות הנפש של איש היהודי, בין הטובות
ובין הרעות, שיכל נוחבים לתיניה בעין יפה. את
הברכה אשר תשמעו שיכל להגיע עלי ים להיות
דבוק בהשי"ת שהוא מקור הברכה, באם ימען ויבין
של התכונות הם מתנה מן השמיים ועליו להעלות
למקורות ולשרשם, ובתכונות הנפש של אחר לא יוכל
להגיע לך. וkollla אם לא תשמעו, שאם איינו
שמעו להבין ואת להעלות את מדותוי אל השורש
הרינו בתמתק מהקב"ה ח".

וכן ש"יך ענין זה כלפי כל המאורעות ויעוברים על איש יהודי, שBOOL ה' מדובר אליו מתחן כל המאורעות, בין הטובים ובין הרעים, אם רואה אדם שישורים בכך עליון, מכולם צורך לשמעו את הקול דודי דופק ערו ישנים משנתכם ונוגדים הקייצו מהידמתכם. וזהו את הברכה אשר תשמעו, שע"י ששמעו לדבר ה' הקורא אליו מתחן המאורעות העוברים הן על כלל ישראל והן על כל אחד בפרטות, והריווח מתזדק להשי"ת שוויה מקור הברכה. והקללה אם לא תשמעו אם ח"ז אינו מטה ליבו לשמעו לפחות ב' הדופק מתחן כל המאורעות.

וכל זה בכלל מאמר המגיד ממעוריטש ז"ע, מלאה הארץ קניינ', כל הארץ מלאה בדברים שאפשר על ידם לקנותו ית'ש. מכל המdotות וההתאות הרעות יכול יהודי לקנותו ית'ש, כאשר שומע את קולו המדבר אליו מתווך תוכנות נפשו ומתווך טבעיותיו וכן מתווך כל המאורעות העוברים עליו. וכמו שהוא"
שאוחז'ל (חולין ז:) אין אדם נוקף אצבעו מלטשו אלא אם כן מכירין עליי מלמעלה, מתווך כל התהנגות אתו יכול לשמעו את ההכרזה המיווחת ואת דברו ה' הקורא אליו. וזה מקור הברכה, אשר תשמעו את כל הענינים הטבעיים והמאורעות שכולים מתנוון מן השמים להביאו לתכליית הטוב.

והנה מREN ה-**ס"ק מלכובץ** ז"ע אמר במאח"ז
(מדרש משלי פ"ה) אשרי מי שרבו מעירו, אשר
מי שאשתו מעירו, אשרי מי שרבו מעירנו מעירו. פ
מעירו מלשון מעוררו. אשרי מי שרבו מעירנו את דבר
לעובדתו ית"ש, ע"י ששותע ממנהו את דבר
ותוכחת מוסר. אשרי מי שאשתו מעירו, שמתו
שווואה את האהבה שיש לו לגנאות עוז"ז והר
מעוררו עד כמה צריך ליתן את כל מות האהבה
להשיה", ואם אינו זוכה להעתיר ממה או פרנסתו
מעירו, הינו הדוחקת העניות והיסורים. ויל"ד

זהו עניין ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו, תכלית הברכה והיא כאשר יהודים ממלא את שליחותם בעולם, וכל עניין הברכה והקללה האמור כאן קאי על זה, ולכן לא הכויר בלשון שבר ועונש השיר לעצם קיום המצוות, כי אם ברכה וקללה דשicity לתוכלית שליחותם של יהודי בעולם. וזה שנאמר ראה אני נזון לפניכם, דקאי על כל התנאים שהקב"ה נתן לנו לאדם, שבזה שיר שפир לשון ראה ונתינה ממש, שהכל הוא נתן לו לברכה אשר תשמעו, למלא שליחותם בעולם.

והנה צדיקי אמרו שהאות לדעת מה היא שליחות המוחזת שלו, מהו הענן שבעבورو ירד לעולם לתקנו, הוא הדבר שה'יצה'ר מתגבר עליו ביחס, וזה סמן שבכור זה רוד לעולם. וכמו שאמרו שדבר יהודוי אינו יכול להתגבר עליו בשום אופן כי אם במיסירות נפש אותן הוא שונן שליחות שעליו לתוךם בעולם. ועוד איתא בתורת האבות, שיכول להיות יהודוי יגיא לעולם העולמי לאחר אריו'ש ועסוק בתורה ועובדיה, וישאלו אותו מה עשית **ו** לא היה ענין הנדרש מך, שוויה עלייך לפועל במתירה העיקרית שלך, וטבע האדם שאיןו מוכן לעשות דברים שלמענכם הוא צוריך למס' ג', להזכיר ולמסור את כל היהיות שלך.

ג

ובתוכן כל התנאים שהקב"ה נותן לכל אדם למען יוכל לפחות את ייעודו המיחוז בעולם, נכללים תכונות הנפש שהקב"ה נותן לכל יהודי באשר הוא, שיש שנותנים להם תכונות נפש טובות ושותנותים שלהם תכונות רעות, מדות וטבעיות ותאות רעות. ולבוארה האדם עומד ותויה למה נגיד עאלקו שאותו מעמידים בנסיבות קשים וככל מהותנו נשכח לרגע, אבל האמת היא כמובא מהבש"ט ויז"ע שכל מדה רעה שנותנים לאדם מנהה היא מן השמים, כי אין רע יותר מן השמים, וכשמתעוררתו לאדם אהבה ורעה הרי בשושלתה זו טוביה מן השמים, שיזכה להעלות את מدت אהבתה ה' אהבת ישראל ואהבת התורה, וכן בכל המדות שנותנים לאדם מן השמים מתנה מהה להביאו לקראת תכלית הטוב. כל התכונות שניתנו לאדם מן השמים, הן אם חננו אותו במדות ותכונות טובות, ובין שנותנים לו תכונות רעות, שרשם מקור הטוב, כי לצורך תיקון נשמתו צריך דוקא לתכונות אלו ע"ז שיעלה אותן לשרם, ואלמוני מידות ותכונות אלו לא היה יכול להגיעו להיכינו השיר לשורש נשמתן.

ועל דרך זה כשוננתים לאדם שעירות, הרוח
זה משומש שודואה ע"י עשריות יכול לתיקן את שערובין
لتיקן נשמתו ע"י שיטין מהונן צדקה לאחרים
ותמייה באוריתא, ואותו דבר בעניות, וכמאמרא
5 הבהיר ט"ז ע"ה פ' (קהילת ט) חכמת המסקן בזוויה-
ה학מה של המסקן היא בזו יהה, שידע שבתווך זו
העניות השגחו וויזנו תר' לדחטיבך לך. ויש לפניו
עד בדבריו הק', בזו יהה, שע"פ שורש נשמתו דזוקה
ע"י העניות יכול לתיקן נשמתו ולהתקרב לה, שהচ'ה
בתשבען ובבשוגחה פרטית לתכלית זו. והיינו שיכל

ראה אני נוטן לפניכם היום ברכה וקללה
את הברכה אשר תשמעו אל מצותה ה' אלקיכם אשר
אני מצוה אתכם היום. והקללה אם לא תשמעו
אל מצותה ה' ואסתרם מן הדרך אשר אני מצוה
אתכם היום. י"ל מה שדרקון המפרשים בפסוקים
אל, ראשית באמוריו ראה, הא לא אירי בדבר הנראה
לעיניהם. עוד צ"ב מה שחוור ונשנה ג' פ' הלשון היום,
ראה אני נוטן לפניכם היום, את הברכה אשר
תשמעו אל מצותה ה' אשר אני מצוה אתכם היום, מה
והקללה וגוי אשר אני מצוה אתכם היום, מה
המשמעות באמורו היום. וכן אמרו אני נוטן, מה
שייך לשון נתינה בברכה וקללה, הלא אין זו נתינה
משמעות בדבר הנתין מיד ליד. וגם שהרי נוטן בעין
יפה הוא נוטן (ב' ב' נג.), ומה שייך עניין נתינה
לגביה קללה. ובעצם העניין יש להבין דהרי אין רע
ירוד מן השמים וגם תכלית הבריאה להטיב כל
לברוואו, ואיך מתבאר לאור זה עניין הקללה. עוזה
י"ל לשון ברכה וקללה, שהיא צריך לכתוב בלשונו
שבר וועונש, שהרי ברכה משמעו עניין התלו
בנטיאת חוץ ולא לפמי מעשי האדם, ואילו בפסוק
זה משמע שהברכה היא תמורה אשר תשמעו וככ
להיפך הקללה תמורה אשר לא תשמעו. עוז דקדק
המפרשים בשינוי הלשון, דברכה נאמר אישו
תשמעו ובקללה נאמר אם לא תשמעו.

ויל' הענין ע"פ מש"כ ביטוד העבודה (ח' פ"א) בשם האר"י ה'ק', שאינו דומה אדם מיום בריאת אדם וולאה, ואין אדם אחד יכול לתunken מה שבחרו מתיקן. והינו שכלל אדם יש את השlichot העלינה שלו לתיקן דבר מיוחד, שבבעור זה הירידוהו 3 מן העולם העלינו למטה לעוזה', ואך אדם אחר מיום בריאת העולם איןו יכול לתיקן את אשר עליו לתיקן. ויל' שע"ז קאי עניין ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וkollel, שלא אירע על קיומ המצוות וענייני שכר ועונש, אלא על השlichot המיותדות ותפקיד האדם בעולם. הברכה הגדולה ביותר היא כאשר יהודים מלאת את השlichoth העלינה ומתקנן עניין שבבעורו ירד לעולם, והקללה היא אם אין מתיקן את השlichoth המיותדות, שהוא עודב וועל בכל שביעים שנותיו ואת השlichot שנועדה לו לא תיקן.

והנה הקב"ה הוא טוב ומטיב ובורא את העולם
כדי להעניק מטבו לבוראים, ומומין לו לאוד את
התנאים המבאים אותו למלוא שליחותו בעולם. וע"ז
אמר דאה אנסי נוון לפניכם היום וגוי' את הברכה
אשר תשמעו, פ"י כל מה שהוא נוון לפניכם, כל
ההנאה שזקק"ה מנהיג את האדם, וכל תנאי החיים
שהאדם נתן בהם, הכל עשוי כדי שישיחו יוכל למלוא
את השילוחות שבעכורה ייזד לעולם. שאין אדם יודע
מה היא שליחותו המיוונית, אלא כמזהה"כ ראה אנסי
נוון לפניכם היום, שיראה והוא יתבונן בכל התנאים
הסובבים אותו, שאת הכל נתן לו הקב"ה במתරוד
פ"ג אשר תשמעו, כי הקב"ה הטוב והמטיב נתן לו את
כל תנאי החיים הללו שדווקא על ידו יכול למלוא
את שליחותו בעולם. וזה פ"י את הברכה אשר
תשמעו, שנאמר בישון אשר ולא אם, דהינו
שהקב"ה נתן את כל התנאים רק בשביל ברוכה,
שימלא שליחותו בעולם. ורק אם לא תשמעו א

נתיבות

ראה

שלום

ועוד"ז ייל גם במאחזר'ל (וְהַגָּכֶבֶת) שבכל
יום ויום בת קול יוצאת שובו בנם שובבים, לשם
מה צריך שבכל יום יצא בת קול חדש, אלא משום
שכלל יום ויום יש את היעוד והתקפיד השיר ליום
הזה, ע"כ צריך בכל יום בת קול לעורר איש יהורי
למלא את תפקידו ביום זהה. ועל האדם למלא את
יעודו והתקפיד שעליו למלא ביום הזה מתוך
המוראות העוברים עליו, שבכל يوم ויום בתוי האדם
עוביים עליו מאורעות ומקרים שונים, וכולם קרייה
⁹⁴ הם שהש"ת קרא ליהודי שבו בנם שובבים. יש
מאורעות טובים שהיהודי זוכה שגוראים לו מצד
החסד, ויש מאורעות מצד הגבורה כאשר עוברים
עליו ח' צרות ויסורים, אך ככל הדם דבר ה' הקרא
ללב היהודי, וכעין תוכורת שהקב"ה מוציא ליהודי
איכתי וזה מה שהתוה'ק אומרת, ראה אנכי נוthen
לפניכם היום, תראו ותתבוננו והוא בצל המאורעות
אשר אני נוthen לפניכם בכל יום, אשר מה
קרייה ובת קול מיוחדת לעורר יהורי למלא תפקידו
ביום הזה. את הברכה אשר תשמעו, הברכה היא
⁹⁵ שתשימו לבכם ותטו אונכם לקל המאורעות
העוביים עלייכם בכל יום, מה משמעות ומה
התביעה העולה מהם, והקללה היא אם לא תשמעו,
כשאן שומעים ומיטים איזון לקול היוצא מן
המוראות, וכמאלא"ב (רומייה ב') לשוא הביני את
בנייכם מוסר לא לךתו. וכך כן מתוך כל היצרים
קול ה' המדבר אליו, שהקב"ה נוthen לו הכל כדי
שיתגבר על הנסירות וע"י כך מתחיר את המדרות
⁹⁶ מתעוררת אצלו מדת האהבה כדי שיעלה אותה
להבותה. ומתוך כל מה שאגמי נוthen לפניכם היום
עליו לראות ולהבין את התקפיד שעליו לתוך ביום
זה.

ענינים אלו מרומים במד"כ כאן ברכה וקללה,
הברכה אשר תשמעו אל מצות ה'א, כאשר מתעורר
ע"י שמטה לבו ושומע לקל רבו המעורר, והקללה
דיהינו הדלקות והistorים אם לא תשמעו אל מצות
ה'א, שם אין שומע לקל רבו או פרנסתו והדקתו
מעיר, שגמ' זה מתנה מן השמים שאין רע יורד
מן השמים, וע"י הצער והistorים מתעורר לעבדות
ית"ש. בכל המצבים שהיהודים נמצאו הקב"ה חשב
מחשבות לבתיהם ייח' ממננו ג玳, ואף בשמוחו ולבו
⁹⁷ אטומים ולקל מוכחים לא ישמע אין הקב"ה
מפרקיו, ואפי' אם לא תשמעו נוthen לו הקב"ה דרך
ע"י שפרנסתו מעיר, שע"י היסורים והצער הרינו
מתעורר לשוב אליו ית', ושיך ע"ז ראה אנכי נוthen
מל' מתנה, שהש"ת הווא מקור הטוב והחסד וככל
מה שהוא נוthen הכל כדי שהוא שוב דבוק בה.

ובוה מובן ענן תכלית הבראה שהוא להיטיב
לברואין, ולכואנה וחווין שהעולם הוא עולם התלאות
ומה שייך בו להיטיב לברואין, אלא שענן הטוב
שהוא תכלית הבראה הוא יהודי בו"ד יכול להגיע
⁹⁸ לאו תתענג על ה' ולהנות מזו השכינה שהוא מקור
הטוב, וגם ע"י כל התכוונות הרעות והמוראות
שעוביים עליו יכול לתaskan ולהגיע לכך, והיא
המודרגה העילאית ביחסו של להיטיב לברואין, יותר
 מכל הטוב והתעוגנים שיש בעולם.
ג.

זה שמודרג לשון היום במאחזר'ב ראה אנכי
נוthen לפניכם היום, שענינו כמאמר מון ה' מקורבן
⁹⁹ וע' ששאלוהו פ"א מהו הדבר החשוב ביחסו שצרך
לעשה, והיתה תשובהו שם שצרך לקיים כת
והחשב ביחסו. וכן שמצוות תקיעת שופר שהיא
⁺⁰ מצוה גדולה מאד, אבל זמנה וענינה דוקא בראש
השנה, אילו אכילת מצה חסיבותה רק בזמנה, וה'ה
בכל עניינים. וכן שייך ענן זה גם בסדר מרע,
שצרך לתקן בכל יום כפי התגברות היצה"ר
והתאות ביום זהה. וכל הדברים הם כמו שכטב
עד ביסודה"ע שם בשם האריז"ל, שכשם שאגמי דומה
אדם לאדם מיום ברירת העלים, כך כל יום ויום
אינו יומה יום אחד לחברו מימים ברירת העולם,
וככל יום יש לו תפקיד ויודע מיזוח הנזכר לתקן
ביום הזה, ומה שאפשר לתקן ביום הזה א"א לתקן
⁺¹ ביום אחר. ועל זה נאמר ראה אנכי נוthen לפניכם
היום, היינו התקפיד המוטל על היהודי ביום הזה,
את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיים וסרתם
אנכי מזוה אתכם היום, וזה מקור הברכה,
המוטל עליו לתקן ביום זהה, והוא מזוה תפקיד
הקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלקיים וסרתם
מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום, כאשר אינו
滿ם הענין המיחד השיר אליו לתקן ביום
זהו, ונמצא שלא מילא את עיקר תפקיד שלמענו
נכרא עבورو היום הזה. וזה ענן המודע בטובו
⁺² בכליים תמיד מעשה בראשית, ולכוארה מודיע באמות
צורך הקב"ה לחדש בכל יום את מעשה בראשית,
ומודיע א"א שתאה הבראה המשך אחד, אלא והוא
כדי שיואה בכוחו של היהודי להתאחד בכל יום כבירה
חדשה ויכול למילא את העוביים והתקפדים השיכרים
ליום המתהדר ובא, רק צרך שתאה בכל יום
התחרשות הבראה. והבראה היא כאשר תשמעו וגוי'
⁺³ שימלא את תפקידו וייעוזו מיזוח ליום הזה.

כ' תעשה הטוב והישר בעניין ד'

8

כ. איזגראוז, גו' לילם, זמ' [+] פ'

הנה יש אדם שלבו רע עליו ותמיד מעיק לו, והגורות לכך הוא חלק הרע הנמצא באדם כדרכ' כי צריך לבזבז רע מנערוי, שאמ' כי יהודי בעצם הוא חלק האדם רע. מועל, יש בו חלק הרע הגורם לו מועקה בלבו. וכי תעשה הטוב והישר בעניין ה' והוא עיקר מאטח חלק הרע, אז למען ייטב לך, שאורך בעצמך והקב' ה' יעשה טוב, שיקור מפרק את חלק הרע והוא ברק חלק הטוב, ומילא ייטב לך בכל דרכיך. והוא מדרה כנגד מדרה, שכיוון שהוא עושה הטוב בעניין ה' מודך לו הקב' להלן ייטב לך. וזה צרכיה להיות בעובתו של יהודי ועשית הישר והטוב בעניין ה', לעקר מקרובו את חלק הרע ולהיות אך טוב, שככל חטא אדם בגין עצמו בין אדם לתבירו ובין אדם למקום כולם נובעים מחלוקת הרע שבו, וכאלשר עוקר מקרובו את חלק הרע או ה' אלקיך עמק לא חסרת דבר.

ונאמר ועשית הישר והטוב בלשון יייד, מפני שלכל יחיד יש עניינים מיוחדים כוה, מהו הישר והטוב המתבקש ממנו ע' פ' היעוד והתקפיך שעליינו למלא בעולמו, ומה שישיך לאדם אחד אין שיך לחבירו. ונשمات אוד תלמדנו מהו הישר והטוב בעניין לחבירו. ולשם כך צריך להשמר מארבעניים ה' בגנוג אליו. ולשם כך צריך לשתיישב עמו. והינו שעיליהם אוחז' לשלכינה מסתלקת מהם רוח' לבה' שב מאחרון, ובזה' קפב'. איתא שחכמים נשמות מסתלקת מהם, שאו אין לו את הכח של נשמת אדם תלמדנו, ואני יודע להבהיר מהו הישר ומהו הטוב ואני מגיע לה. רק כאשר מקיים שמורה ושמעת את כל הדברים האלה, ויש לו את כת הנשמה, או תעשה הטוב והישר בעניין ה'.

וענין זה הגשמה יsnow במיחור בש' ק' שהיא ימא נשמה לאו ימא דוגפא כלל, קושת והשבת מסיטעת לייהורי שנשותו תשכו בו ולא תסתלק ממנה, ע' ז' נשמת אדם תלמדנו. כה קושת השבת הוא כאמור מREN ה' מקוביין ז' ע' על מד' כ' ושומרת את השבת כי קודש היא לכם, שכל ענייני לכם הנעים בעניין ה'. ויש מהו הישר והטוב בעניין ה' אלקיך, כי אוד נשמתך תלמדך מהו הטוב ומהו הישר.

ומערורים תאoot ומילא אין בהם בח' נשמו מסתלקת, ובש' ק' מתקאים ועשית הישר והטוב בעניין ה', שורה על יהורי הנשמה שהיא חלק מועל, ונשמת אדם תלמדנו מהו הישר ומהו הטוב בעניין ה' אלקיך.

וזהו העבודה של חדש אלול, אני לדורי ודודי לי. אני לדורי היינו העבודה של ועשית הישר והטוב בעניין ה', שככל עניינו אני חושב במושגים של שכר ועונש אלא שוקל כל פעולה האם וה טוב והישר בעניין ה', וזה פ' אני לדורי שמקש וחושב רק לעשوت נתת רוח לדורי, ואוד לדודי לי, כאמור למען יטב לך, וזה המתקת הדינים במדרגה העליונה. ייטב לך, וזה המתקת הדינים במדרגה העליונה. וכדיتا בתורת אבות, היום יעדיד במשפט כל יזרוי עולמים אם כבנאים אם כעבדים, שעיל זה גפה המשפט אם עבדתו של יהודי היא בח' בנימ' או בבח' עבדים, שבחי' בנימ' הינו שאנו חושב על עצמו אלא עובד מאהבה וחושב איך לעשות נתת רוח להשי'ת, ואם עבדתו כבניהם הריהו מקבל מדה כנגד מדה, כיון שהוא מתנהג לפנים משורת הדין ועשה הטוב והישר בעניין ה', כרך מתנהגים עמו מדה כנגד מדה לפנים משורת הדין למען יטב לך ו גם לבניך אחריך עד עולם.

6. שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשרanca' מזמן לען יטב לך ולבניך אחריך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעניין ה' א. וכן בפרשוג ואתחנן כתוב, ועשית הישר והטוב בעניין ה' כתוב. הנה לא פרישה התורה בצדוי ועשית הישר והטוב בעניין ה', מהו והטוב ומהו הישר, ולכורה וכי האדם יודע דעת עליון הוא לדעת מהו הישר והטוב בעניין ה', הרי במחות ישר וטוב יתכננו הרבה פרושים ואין דיסוטיהם של בני אדם שות, ומודיע לא פרישה והתורה את הדרך בה יעשה האדם את הישר והטוב. עוד צ'ב' מש' ג' כאן לען יטב לך ולבניך אחריך עד עולם, לשם נשנה שוב שומר ושמעת את כל הדברים האלה לען יטב לך ולבניך בהקומה לאומרו כי תעשה הטוב והישר בעניין ה', הרי עניין זה כבר חורו ונשנה רכבות בתורה שאם יקימו יקבלו שכבה. ומהו והלשן המיחוד שנאמר כאן ובפ' ואתחנן לען יטב לך. כן צ'ב' אמרו ולבניך אחריך עד עולם, שהבטחת השכר אינה רק למקרים את התורה בעצמו אלא גם לבניך אחריך עד עולם.

2. ויל' העניין ע' פ' מש' ב' האואה' ה' לבאר למה כתבה התורה שומר ושמעת, הרי השמייה קודמת לשמייה, דיש הדברים הכתובים בתורה שנאמרו לשם, ויש מה שחדשו חז' ל' בכל דור וגדרות וסיגים,CMD' כ' על פי הדבר אשר יורוך, וכינג' הדברים הכתובים בתורה היודיעים להם שיסיטו שומר, והוסיף ושמעת היינו שתשטע מה שיסיטו חז' בתקנותיהם. ויש לומר ער' ד' ואומרו ושמעת הכוונה במיחור על ענייני מורות, שלא נתפרשו בתורה וח'ל העמידום לעיקר גדול, כמו מסכת אבות שלcola הענייני מורות ויטל (שער קודשת) בעניין שמירות כל הגה' ק' רבי חיים ויטל (שער קודשת) בעניין השרתת כל התורה. ועל ענייני מרות אמר ושמעת, שההיביא שתעשה הטוב והישר בעניין ה'.

ונקראות המרות הטוב והישר בעניין ה' כמו שדרשו חז' הפסוק לכלת בכל דרכיו, הדבק במודתו מה הוא נקרא רחים אף אתה הוי רחים מה הוא נקרא חנון אף אתה הוי חנון וכו', וכתיב הרב'ם ע' על זה (כהל' דעות פ' א) שהן דרכים טובים ואישרים שחייב אדם להנהי עצמו בה, שנא' והלכת בדוריו וכו'. ומסיים שם הרמב'ם שורך זו נקראות דרך ה', והוא שלמד אברהם אבינו לבניו שנאמר כי ידעתו לען יטב לך את בני ואת ביתו אחורי ושמרך דרך ה', דרך ה' מה ענייני מרות, וכל' והלכת בדוריו הדבק במדותיו. וזהו הטוב והישר בעניין ה', ענייני מרות הם דרך ה'.

ועפ' א' אפשר לבאר עניין טוב וישר, דישר הוא ממש' ב' הרמב'ן בפ' ואתחנן ע' פ' ועשית הישר והטוב בעניין ה', שיתנהג לפנים משורת הדין בין אם חברו והוא דיבورو בנהת עם חברו עד שקרוא תם וישר. וטוב ממשעו ע' ד' שמצוינו בתורה שהפגמים בענייני קוזחה נקראים רע, כדכתיב בראשית לח' ויהי עיר בכור יהודה רע בעניין ה', וההיפך מזה נקרא טוב כמ' ד' (ישעה ג') אמרו צדיק כי טוב, ותיקון מודה זו נקרא צדיק וזה טוב בעניין ה'. וע' ז' נאמר כי תעשה הטוב בעניין ה', שזו בכל הדבק במדותיו כמו שמוסיף הרמב'ם שם בהל' דעות בעניין ה', היא ההכנה לימים הנוראים.